



## **ВЧЕНИЙ-НОВАТОР І ФІНАНСИСТ-ДЕРЖАВНИК**

*12 грудня 2018 р. виповнилося 80 років знаному українському вченому-фінансисту, фундатору наукової школи фінансово-монетарного регулювання економіки, лауреату Державної премії України в галузі науки і техніки та премії ім. М.І.Туган-Барановського НАН України, заслуженому економісту України, доктору економічних, наук, професору, члену-кореспонденту НАН України А.І.Даниленку*

Анатолій Іванович Даниленко – професіонал найвищого гатунку, людина, яка поєднує в собі риси глибокого вченого, розважливого, мудрого керівника та енергійного, завжди націленого на активну дію, державного діяча. Серед академічної спільноти він – один із найавторитетніших вчених, а серед колег по роботі у вищих органах державної влади – зразок громадянської відповідальності й стратегічного державного мислення. Завжди уважний, вдумливий, готовий до сприйняття нових ідей і постановки гострих питань, Анатолій Іванович переймається актуальними завданнями й проблемами, що стоять перед українською економікою і суспільством, як особистим завданням, викликом, на який потрібно знайти відповідь.

Понад 50 років шановний ювіляр активно й творчо працює в Академії наук і його наукові здобутки, яскрава плеяда учнів і послідовників, започаткування й розвиток новаторського напрямку наукових досліджень, створена наукова школа, а також низка фундаментальних праць, серед яких – національні доповіді, монографії, навчальні видання, становлять вагомий доробок, який заслуговує на визнання та пошанування.

Анатолій Іванович Даниленко народився у м. Києві, там закінчив школу, а потім фінансово-економічний факультет Київського інституту народного господарства ім. Д.Коротченка (тепер – ВДНЗ "Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана). Упродовж 1960–1967 рр. працював у Міністерстві фінансів УРСР. Пройшов там шлях від економіста до начальника відділу фінансування металургійної та хімічної промисловості, у 1967 р. його було направлено на роботу до Інституту економіки УРСР, де він до 1978 р. очолював уперше створений у системі АН УРСР відділ фінансів і кредиту.

Конструктивно поєднуючи науку з практикою, А.І.Даниленко у 1969 р. захистив кандидатську ("Вопросы совершенствования взаимоотношений предприятий с бюджетом по платежам из прибыли"), а 1986 року – докторську дисертацію ("Финансовые методы стимулирования эффективности промышленного производства (на примере промышленности Украинской ССР)", ДСК) за спеціальністю "фінанси, грошовий обіг та кредит".

В умовах радянської адміністративно-планової системи управління економікою розроблення конкретних шляхів і методів використання грошово-кредитних і фінансових важелів у народному господарстві мало свою специфіку. Новаторство А.І.Даниленка у постановці та науковому розробленні питань фінансово-кредитного регулювання полягало в тому, що це відбувалося в ув'язці із розв'язанням науково-прикладних завдань. Значною мірою завдяки його науково-практичним розробкам фінансово-кредитні механізми було визнано не лише важливою складовою планування та управління економікою, а й ключем до вирішення проблем прискорення науково-технічного прогресу, підвищення якості продукції, посилення відповідальності первинних виробничих ланок, забезпечення успішності й конкурентоспроможності економіки.

Дослідження, ініційовані та проведені під керівництвом А.І.Даниленка у другій половині 1960-х – на початку 1970-х років, дали змогу вирішити низку актуальних науково-прикладних проблем, зокрема розроблення наукових основ формування, розподілу і використання прибутку в промисловості<sup>1</sup>, обґрунтування розміру фіксованих платежів із загальної суми прибутку; уточнення функцій плати за фонди та їх розміру, який забезпечує стимулюючий вплив на поліпшення використання основних фондів і оборотних коштів; визначення місця вільного залишку прибутку в системі платежів у бюджет; недоліки

<sup>1</sup> Див.: Формирование, распределение и использование прибыли в социалистической промышленности. Київ: Наук. думка, 1974 та ін.



багатоканальності систем прямиювання; напрям підвищення ролі фінансово-кредитних важелів у технічному вдосконаленні та ефективному використанні основних фондів; поліпшення структури джерел фінансування капітальних вкладень та ін.

У той період А.І.Даниленко, його колеги та учні брали активну участь у науково-методичному супроводі рішень Держплану та Мінфіну УРСР щодо вдосконалення розрахунків підприємств з державним бюджетом, формування розподілу і використання прибутку, удосконалення фінансово-кредитних відносин у промисловості.

Упродовж першої половини 1980-х А.І.Даниленко спрямовує зусилля на розроблення теоретико-методологічних основ фінансового стимулювання ефективності промислового виробництва. Результати проведених досліджень захищені в його докторській дисертації "Фінансові методи стимулювання ефективності промислового виробництва (на прикладі промисловості УРСР)" (1986 р., ДСК). У контексті розвитку економічної науки важливим і новаторським було послідовне дотримання положення про роль інтересів економічних суб'єктів у функціонуванні та розвитку економіки, переведення цього положення з абстрактно-теоретичної сфери політичної економії у прикладну площину вироблення ефективних мотиваційних механізмів узгодження інтересів держави і окремого підприємства через взаємодоповнення і взаємозаміщення фінансових і кредитних важелів.

У 1986 р. А.І.Даниленка був відряджений до Соціалістичної Республіки В'єтнам: у 1986–1992 рр. на посадах експерта, заступника Представника, а згодом і Представника Держплану СРСР у В'єтнамі, одночасно (з 1990 р.) – радника Посольства СРСР у цій країні Анатолій Іванович гідно презентував вітчизняну науку, чим здобув повагу і визнання в'єтнамців. Про це, зокрема, свідчить державна нагорода Соціалістичної Республіки В'єтнам – Орден Дружби, яким його було відзначено у 2013 р.

Працюючи на посадах заступника міністра економіки України (1993–1997 рр.) та заступника міністра промислової політики – голови Державного інвестиційно-клірингового комітету України (1997–2000 рр.), Анатолій Іванович продовжував успішно поєднувати діяльність вченого й державного діяча, очолюючи за сумісництвом відділ фінансово-кредитного регулювання Інституту економіки НАН України.

Враховуючи зміни, які відбулися на пострадянському просторі, зокрема в економіці незалежної України, у першій половині 1990-х, А.І.Даниленко активно забезпечував інтеграцію результатів наукових досліджень з практикою економічних реформ в Україні.

Зокрема, за активної участі А.І.Даниленка було розроблено структуру Податкової служби України (1992 р.), податковий та інвестиційний механізми спеціальних (вільних) економічних зон в Україні (1995 р.); реформовано механізм амортизаційних відрахувань підприємств України (1995 р.) тощо.

Вченим обґрунтована необхідність застосування (як необхідної умови відновлення індексації основних фондів, призупиненої урядом) понижуючих коефіцієнтів до діючих у 1994 р. норм амортизації – від 0,25 у момент поновлення індексації основних фондів і до 1,0 по закінченні перехідного періоду. Це створило економічну основу для ухвалення Постанови Кабінету Міністрів України № 34 від 17.01.1995 р. "Про проведення індексації основних фондів та визначення відрахувань на їх повне відновлення у 1995 році". Період використання запропонованого механізму понижуючих коефіцієнтів розтягнувся з одного до трьох років (по 1997 р. включно). Це суттєво підвищило вартість підприємств, які підлягали приватизації, та забезпечило збільшення доходів бюджету після завершення сертифікатної приватизації та переходу до продажу об'єктів на конкурсній основі; а також у забезпеченні формування у повному обсязі амортизаційних відрахувань на підприємствах для забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності.

У складі робочої групи А.І.Даниленко брав участь у підготовці нормативних актів із питань проведення в Україні грошової реформи (цю роботу в 1996 р. відзначено Почесною грамотою НБУ). За активної участі А.І.Даниленка було розроблено Концепцію реформи системи оподаткування фізичних осіб (на основі єдиної ставки 10%) (2004 р.), здійснено упорядкування податкових пільг у напрямі їх використання для стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності (2003–2005 рр.), підготовку Основних напрямів бюджетної політики на 2005 р. Як член Ради НБУ А.І.Даниленко брав участь у розробленні Основних засад грошово-кредитної політики України на 2005–2009 рр.



За багаторічну сумлінну працю та активну участь у реформуванні економіки України указом Президента А.І.Даниленку присвоєно почесне звання "Заслужений економіст України" (1999 р.).

У 2003–2005 рр., після ліквідації Інституту економіки НАН України, А.І.Даниленко очолив напрям фінансово-монетарного регулювання в Інституті економіки та прогнозування НАН України. У цей період під його керівництвом було підготовлено низку науково-прикладних праць з актуальних проблем фінансового і грошово-кредитного регулювання економіки України<sup>2</sup>. Визнанням унікальності та значимості фундаментального дослідження – тритомної монографії "Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку" (за ред. А.І.Даниленка), що є піонерним доробком у науковому вивченні та осмисленні проблем фінансово-кредитної сфери національної економіки, стало присудження у 2009 р. колективу авторів премії НАН України ім. М.І.Туган-Барановського.

Під керівництвом А.І.Даниленка в Інституті економіки та прогнозування НАН України проводились унікальні дослідження на стику державних фінансів, грошового обігу, кредиту, фондового ринку та фінансів реального сектора.

*За роботу "Реалізація стратегії інноваційного розвитку на основі новітніх алгоритмів управління" у складі творчого колективу А.І.Даниленку в 2013 р. було присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки.*

Прийшовши з вищих органів державної влади і добре знайомий з потребами і запитами виробництва, Анатолій Іванович привніс в академічне середовище живий дух пошуку нових рішень, вимогливість до підлеглих і колег у володінні цифрами і фактами, стратегічне мислення, що вимагає глибоких знань і широкого наукового кругозору. Сьогодні його учнів і послідовників характеризує та ж орієнтація на досягнення цілей довгострокового економічного розвитку і націленість на практичні рішення – доведення результатів наукових розробок до рівня практичних рекомендацій, що втілюються у фінансовій політиці держави.

Нині проблематику фінансово-монетарного регулювання економіки в Україні досліджує вже третє покоління вчених: і це завдяки тому, що А.І.Даниленко створив і розвиває свою наукову школу фінансово-монетарного регулювання економіки.

Наукове розроблення А.І.Даниленком проблем фінансово-монетарного регулювання економіки сформувало фундамент для поширення його ідей: саме за підтримки вченого відбувалося становлення когорти викладачів і науковців Науково-дослідного інституту Мінфіну України (тепер – ДННУ "Академія фінансового управління"), Національного університету державної податкової служби України (тепер – Університет державної фіскальної служби України) та інших осередків підготовки фінансистів і банкірів.

А.І.Даниленко сприяє підготовці кадрів вищої кваліфікації не лише на рівні аспірантури та докторантури Інституту, а й у системі атестації кадрів вищої кваліфікації на державному рівні. З моменту створення в Інституті спеціалізованої вченої ради Д 26.239.02 А.І.Даниленко є її незмінним керівником. Упродовж 2001–2008 рр. він також здійснював експертизу наукових робіт у складі експертної ради ВАК України.

Під керівництвом А.І.Даниленка його учні успішно захистили 3 докторські та 17 кандидатських дисертацій. Багато з них сьогодні успішно працюють на керівних посадах міністерств та корпорацій України, очолюють провідні наукові підрозділи Державної установи "Інститут економіки та прогнозування НАН України".

Редакційна колегія щиро вітає Анатолія Івановича з ювілеєм, бажає йому міцного здоров'я, енергії та нових наукових досягнень.

*Редколегія*

<sup>2</sup> Див.: Інфляція та фінансові механізми її регулювання: монографія / за ред. А.І.Даниленка; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. НАН України. Київ, 2007. 400 с.; Фіскально-бюджетна та грошово-кредитна політика в Україні: проблеми та шляхи посилення взаємодії: монографія / за ред. А.І.Даниленка; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. НАН України. Київ, 2010. 456 с.